

Komenda Wojewódzka Policji
w Gdańsku

Gdańsk, dnia 12 stycznia 2017 roku

T.033-7/2016

ZATWIERDZAM

SPRAWOZDANIE

***Wydziału Kontroli Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku
z działalności kontrolnej w 2016 roku***

I. Przepisy regulujące zasady i tryb przeprowadzenia kontroli.

W 2016 roku kontrole przeprowadzano w oparciu o następujące przepisy:

- 1) Ustawę z dnia 15 lipca 2011 roku *o kontroli w administracji rządowej*,
- 2) *Standardy kontroli w administracji rządowej* z dnia 10 lutego 2012 roku,
- 3) *Wytyczne w zakresie zasad i trybu przeprowadzania kontroli w urzędach obsługujących organy lub w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych* stanowiące załącznik do Decyzji nr 65 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 maja 2012 roku, wprowadzone do stosowania Decyzją nr 319 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 października 2012 roku oraz Decyzją nr 382 z dnia 8 listopada 2012 roku przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Gdańsku.

II. Organizacja Wydziału Kontroli Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku.

Na dzień 31.12.2016 roku w Wydziale Kontroli służbę pełniło 20 funkcjonariuszy, w tym Naczelnik i Zastępca Naczelnika Wydziału Kontroli oraz 4 pracowników, z tej liczby jeden spoza korpusu służby cywilnej.

W 2016 roku struktura wydziału przedstawiała się następująco:

- Naczelnik Wydziału Kontroli,
- Zastępca Naczelnika Wydziału Kontroli,
- sekretariat – 1 stanowisko pracownicze,
- Sekcja Kontroli Ogólnopolicyjnej – 15 funkcjonariuszy i 1 stanowisko pracownicze ksc,
- Zespół Skarg i Wniosków – 4 funkcjonariuszy i 2 stanowiska pracownicze ksc,

Czynności kontrolne realizowało łącznie 20 funkcjonariuszy oraz 2 pracowników korpusu służby cywilnej.

W 2016 roku miały miejsce następujące zmiany kadrowe:

- ze struktury wydziału wyłączono – 1 stanowisko pracownicze ksc - st. specjalista ds. ochrony ppoż.,
- w strukturę Sekcji Kontroli Ogólnopolicyjnej wydziału włączono policyjny etat asystenta,
- p.o. Naczelnika Wydziału Kontroli został powołany na stanowisko Naczelnika Wydziału Kontroli,
- ekspert Sekcji Kontroli Ogólnopolicyjnej został powołany na stanowisko Zastępcy Naczelnika Wydziału Kontroli,
- z dniem 1 marca 2016 roku przyjęto do wydziału policjantkę na stanowisko asystenta oraz obsadzono etat eksperta, w wyniku zmian etatowych oraz wewnętrznej rotacji kadrowej pozostał wakat na stanowisku asystenta w Zespole Skarg i Wniosków.

Stan etatowy na dzień 31.12.2016 r. – Wydziału Kontroli KWP w Gdańsku

Jednostka	Stan etatowy	Stan zatrudnienia	Liczba osób realizujących czynności kontrolne	Wakaty
Wydział Kontroli KWP w Gdańsku	25	24	20	1

III. Liczba kontroli przeprowadzonych w 2016 roku.

Kontrole		Kontrole				Ogółem
		Tryb zwykły	Tryb uproszczony	Planowe	Poza planem	
przeprowadzonych kontroli		87	11	88	10	98
skontrolowanych podmiotów		103	29	122	10	132
Skierowanych w wyniku kontroli:	wniosków do prokuratury w celu wszczęcia postępowania przygotowawczego	0	0	0	0	0
	wniosków o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych	9	3	9	3	12 ¹
	zawiadomień o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych	0	0	0	0	0
	innych zawiadomień (art. do CBA)	0	0	0	0	0
kontroli rozpoczętych a niezakończonych w okresie sprawozdawczym (są to kontrole, w których na dzień 31.12.2016 r. czynności kontrolne były w trakcie realizacji, lub brak było podpisanego protokołu przez kontrolera)		0	0	0	0	0
niezrealizowanych kontroli zaplanowanych na 2016 r.		0	0	0	0	0
średniego czasu trwania kontroli w dniach roboczych ²		21,1	17,1	22,1	14,2	21,2

W 2016 roku Wydział Kontroli KWP w Gdańsku nie przeprowadzał kontroli w trybie koordynowanym.

¹ We wszystkich przypadkach Komendant Wojewódzki Policji w Gdańsku polecał przeprowadzenie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym na podstawie art. 134i Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji.

² Tj. od dnia podpisania upoważnienia do dnia przekazania projektu wystąpienia pokontrolnego jednostce kontrolowanej oraz od dnia przekazania projektu wystąpienia pokontrolnego jednostce kontrolowanej do dnia przekazania jednostce kontrolowanej wystąpienia pokontrolnego. W przypadku zakończenia postępowania kontrolnego innym dokumentem pokontrolnym, proszę o podanie czasu realizacji kontroli od momentu podpisania upoważnienia do momentu podpisania dokumentu kończącego kontrolę.

IV. Zawiadomienia (wykazane w pkt. 3) skierowane w 2016 r. w wyniku przeprowadzonych i zakończonych w 2016 r. kontroli.

Lp.	Rodzaj zawiadomienia	Temat kontroli	Data zawiadomienia	W sprawie	Podmiot, do którego skierowano zawiadomienie	Podmiot/osoba, którego dotyczy zawiadomienie (tylko funkcja, stanowisko – bez danych osobowych)	Informacja o rozstrzygnięciu lub stanie sprawy	Dodatkowe informacje (art. ewentualne wniesione środki zaskarżenia)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Ocena zasadności dokonywania sprawdzeń w KSIP oraz zbiorach pozapolicyjnych.	24.02.2016r.	Wyrzysztanie policyjnych baz danych oraz zbiorów pozapolicyjnych do celów prywatnych. Nieprawidłowe przechowywanie karty mikroprocesorowej.	Komendant Powiatowy Policji	- referent Zespołu Patroloowo-Interwencyjnego Ogniwa Prewencji KP - asystent Zespołu Patroloowo-Interwencyjnego Ogniwa Prewencji KP	z policjantami przeprowadzon o rozmowy dyscyplinujące	
2.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Gospodarowanie funduszem operacyjnym Policji.	21.03.2016r.	Nieprawidłowe dokumentowanie czynności związanych z wykorzystaniem środków z funduszu operacyjnego. Niewłaściwie sprawowany nadzór w zakresie obsługi funduszu operacyjnego Policji.	Komendant Powiatowy Policji	- komendant komisariatu Policji, - naczelnik Wydziału Kryminalnego	z policjantami przeprowadzon o rozmowy dyscyplinujące	
3.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Prawidłowość sporządzenia postanowień o przyznaniu wynagrodzenia biegłemu za wydaną opinię.	04.04.2016r.	Brak w aktach postępowania przygotowanego wykazu dowodów rzeczowych oraz przedmiotów	Komendant Miejski Policji	- zastępca naczelnika Wydziału Dochodzeniowo-Sledczego Komisariatu Policji -referent	nie stwierdzono naruszenia dyscypliny służbowej	

				zabezpieczonych podczas oględzin na miejscu zdarzenia.				
4.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Nadzór oraz organizacją pracy w Komendzie Powiatowej Policji związku z artykułem prasowym.	26.04.2016r.	Nieprawidłowości związane z planowaniem, ewidencjonowanie czasu służby, a także organizacją służby patrolowej, udziałem policjantów w zajęciach z zakresu taktyki i techniki interwencji.	Komendant Wojewódzki Policji	- komendant powiatowy Policji, - naczelnik Wydziału Prewencji KPP, - zastępca naczelnika Wydziału Prewencji KPP	z policjantami przeprowadzon o rozmowy dyscyplinujące	
5.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Prawidłowość dokumentowania przebiegu służby w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w oparciu o zapisy monitoringu.	19.07.2016r.	Nieprzestrzeganie elementarnych zasad pełnienia służby w pomieszczeniu -niu przejawiające się rutynowym podejściem do wykonywanych obowiązków służbowych	Komendant Miejski Policji	- 5 policjantów na stanowisku referenta Zespołu pomieszczeń dla osób zatrzymanych	W wyniku przeprowadzonego postępowania dyscyplinarnego jednego policjanta uznano winnym i odstąpiono od ukarania, z 4 policjantami przeprowadzon o rozmowy dyscyplinujące	
6.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Dokumentowanie przebiegu służby policjanta ruchu drogowego, zgodnie z Rozdziałem V Zarządzenia nr 609 KGP z dnia 25 czerwca 2007 roku w sprawie sposobu pełnienia służby na drogach przez policjantów	20.10.2016r.	Niezgodność pomiędzy wykazaną w notatniku służbowym liczbą nałożonych mandatów karnych oraz liczbą zatrzymanych dowodów rejestracyjnych a danymi wprowadzonymi do bazy danych SESPól.	Komendant Powiatowy Policji	- kierownik Ognia Kontroli Ruchu Drogowego KPP, - 3 policjantów na stanowisku referenta Ognia Kontroli Ruchu Drogowego	z policjantami przeprowadzon o rozmowy dyscyplinujące	
7.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym	Prawidłowość dokumentowania w SESPól czasu	21.11.2016r.	Nieprawidłowości w dokumentowaniu przez dzielnicow	Komendant Powiatowy Policji	- dzielnicowy (3 policjantów)	W wyniku przeprowadzonych czynności nie stwierdzono naruszenia dyscypliny	

	nym (art. 134i Ustawy o Policji)	obchodu dzielnicowego na podstawie zapisów notatnikach służbowych		wych czasu oraz przebiegu służby w notatnikach służbowych Brak zapisów z przebiegu służby.			służbowej.	
8.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Gospodarowanie uzbrojeniem i sprzętem techniczno-bojowym w jednostkach i komórkach organizacyjnych KWP.	18.11.2016r.	Nadzór nad magazynem uzbrojenia oraz prowadzenie dokumentacji związanej z gospodarowaniem sprzętem alarmowym w sposób niezgodny z postanowieniami zawartymi w instrukcji.	Komendant Powiatowy Policji	- policjant wyznaczony do realizacji zadań w tym obszarze	rozmowa dyscyplinująca	
9.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Przyczyny wystąpienia wysokiego wskaźnika zaległości.	15.11.2016r.	Zaległości w postępowaniach przygotowawczych	Komendant Powiatowy Policji	- asystent Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego - naczelnik Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego - zastępca naczelnika Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego	- nie stwierdzono naruszenia dyscypliny służbowej przez kierownictwo Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego, - wobec policjanta postępowanie dyscyplinarne jest w toku	
10.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Prawidłowość dokumentowania w SESPol czasu obchodu dzielnicowego na podstawie zapisów notatnikach służbowych	22.11.2016r.	Nieudokumentowanie w Systemie Wspomagania Dowodzenia (SWD) odpraw do służby patrolowej.	Komendant Powiatowy Policji	- dyżurny KPP	Czynności w toku.	
11.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Realizacja szkolenia strzeleckiego, w tym sprawdzianów strzeleckich w jednostkach organizacyjnych Policji oraz poleceń Komendanta Wojewódz-	12.12.2016r.	Nieprawidłowości w organizacji, przebiegu, dokumentowaniu szkolenia strzeleckiego. Brak nadzoru nad zagadnieniem.	Komendant Wojewódzki Policji	- Komendant Miejski Policji - policjant odpowiedzialny za organizację i prowadzenie szkolenia strzeleckiego - policjanci, którzy nie realizowali obowiązku uczestniczenia w szkoleniu i sprawdzianach strzeleckich	Czynności w toku.	

		kiego Policji wynikają- cych z kontroli przeprowa- dzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli.						
12.	Wniosek o wszczęcie czynności wyjaśniających w trybie dyscyplinarnym (art. 134i Ustawy o Policji)	Prawidłowość wypełniania obowiązku anonimizacji danych w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych.	29.12.2016r.	Nie przekazania do Laboratorium Kryminalistycznego śladów linii papilarnych z wnioskiem o selekcję/sprawdzenie/rejestrację w bazie systemu AFIS.	Komendant Powiatowy Policji	- referent Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego KPP - naczelnik Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego	Czynności w toku.	

V. Wyniki kontroli zakończonych w 2016 r.

<u>Wyniki kontroli</u>	<u>Liczba zakończonych kontroli</u>
Pozytywna	28
Pozytywna z uchybieniami	12
Pozytywna z nieprawidłowościami	45
Negatywna	13

VI. Istotne nieprawidłowości, które skutkowały sformulowaniem znaczących zaleceń³ pokontrolnych.

<u>Obszar kontroli</u>	<u>Istotna nieprawidłowość</u>	<u>Treść zalecenia znaczącego</u>	<u>Status zalecenia</u> <small>(zrealizowane/realizowane /niezrealizowane/niemonitorowane)</small>
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Dokonywanie sprawdzeń w systemach policyjnych na potrzeby prywatne. Nieprawidłowe	Wzmocnienie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów dotyczących przetwarzania danych	Zrealizowane.

³ **Znaczące zalecenie/wniosek/rekomendacja** – brak realizacji skutkuje utrzymaniem stanu nieprawidłowości – tj. działania lub zaniechania działania, które w świetle kryteriów oceny należałoby uznać np. za nielegalne, niegospodarne, niecelowe, nierzetelne, niewydajne, nieskuteczne lub niezgodne z przyjętym programem lub polityką Rządu. Do tej grupy zaliczyć należy również takie zalecenie/wniosek/rekomendację, którego celem nie jest usunięcie nieprawidłowości, ale wprowadzenie istotnej zmiany w działalności jednostki kontrolowanej.

	przechowywanie karty mikroprocesorowej służącej do dokonywania sprawdzeń w systemach policyjnych.	zawartych w policyjnych i pozapolicyjnych bazach danych; przypomnienie policjantom obowiązujących regulacji; przeprowadzenie weryfikacji nadanych uprawnień pod kątem zgodności z realizowanymi zadaniami.	
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Niewłaściwy nadzór nad policjantami oraz nieprawidłowe dokumentowanie czynności w zakresie obsługi funduszu operacyjnego Policji.	Udzielenie policjantom instruktażu odnośnie dokumentowania czynności związanych z wykorzystaniem funduszu operacyjnego. Wzmocnienie nadzoru nad dokumentacją oraz realizacją zadań.	Zrealizowane.
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nieprzestrzeganie elementarnych zasad pełnienia służby w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia przejawiające się rutynowym podejściem do wykonywanych obowiązków służbowych.	Przestrzeganie, określonego w zarządzeniu Komendanta Głównego Policji, sposobu pełnienia służby i wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia; wdrożenie skutecznego nadzoru nad przebiegiem oraz dokumentowaniem służby w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.	Zrealizowane.
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nieprawidłowe dokumentowanie w notatnikach służbowych czynności wykonywanych przez policjantów ruchu drogowego oraz nierzetelne wprowadzanie danych do bazy SESPoI	Udzielenie policjantom instruktażu, wzmocnienie nadzoru nad wprowadzaniem danych do SESPoI oraz dokonanie korekty osiągniętych wyników w zakresie nałożonych mandatów karnych w II kwartale 2016 roku.	Zrealizowane.
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nieprawidłowości w dokumentowaniu przez dzielnicowych czasu oraz przebiegu służby w notatnikach służbowych. Brak zapisów z przebiegu służby.	Dokumentowanie w notatnikach służbowych: danych osoby odprawiającej i rozliczającej policjanta po służbie, rodzaju służby, stopnia, imienia, nazwiska oraz funkcji policjanta przyjmującego zgłoszenie o rozpoczęciu pełnienia służby bez	Zrealizowano.

		odprawy, przebiegu służby, podsumowania czynności wykonywanych podczas służby. Zwiększenie efektywności nadzoru nad dokumentacją z przebiegu służby.	
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Brak nadzoru nad magazynem uzbrojenia oraz prowadzenie dokumentacji związanej z gospodarowaniem sprzętem alarmowym w sposób niezgodny z postanowieniami zawartymi w instrukcji.	Przeprowadzenie spisu z natury w magazynie uzbrojenia, przeprowadzenie postępowania szkodowego w zakresie ujawnionych braków, zmiana osoby prowadzącej gospodarkę uzbrojeniem i sprzętem techniczno-bojowym w jednostce.	Zrealizowane.
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nieprawidłowości związane z planowaniem, ewidencjonowanie czasu służby, a także organizacją służby patrolowej, udziałem policjantów w zajęciach z zakresu taktyki i techniki interwencji.	Przeprowadzenie szkolenia z zakresu planowania i rozliczania czasu służby. Zwiększenie nadzoru nad planowaniem służby oraz ewidencjonowaniem i rozliczaniem czasu służby. Planowanie obowiązkowych zajęć z zakresu taktyki i techniki interwencji.	Zrealizowane.
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nie przekazanie do Laboratorium Kryminalistycznego śladów linii papilarnych z wnioskiem o selekcję/sprawdzenie/rejestrację w bazie systemu AFIS.	Niezwłoczne przekazanie śladów linii papilarnych do Laboratorium Kryminalistycznego. Zwiększenie nadzoru nad realizacją zadań przez policjantów.	Realizowane.
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nie wdrożenie w jednostce Policji wszystkich postanowień <i>Instrukcji w sprawie zasad prowadzenia gospodarki mandatowej w jednostkach organizacyjnych Policji</i> wprowadzonych Decyzją nr 465/2015 Komendanta Wojewódzkiego Policji w sprawie <i>zasad prowadzenia gospodarki mandatowej w jednostkach organizacyjnych Policji</i> . Brak konsekwencji w egzekwowaniu zasad obiegu odcinków formularzy mandatów karnych określonych przez Komendanta Miejskiego Policji.	Wdrożenie i przestrzeganie wszystkich postanowień <i>Instrukcji w sprawie zasad prowadzenia gospodarki mandatowej w jednostkach organizacyjnych Policji</i> ; dostosowanie zasad obiegu odcinków formularzy mandatów karnych do postanowień instrukcji, a w szczególności zapewnienie bezpiecznego obiegu druków ścisłego zarachowania, w taki sposób, aby na każdym	Realizowane.

		etapie możliwe było ich nadzorowanie.	
Wykonywanie zadań merytorycznych.	Nieudokumentowanie w Systemie Wspomagania Dowodzenia (SWD) odpraw do służby patrolowej.	Wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób odpowiedzialnych za brak zapisów w SWD.	Realizowane.
Szkolenie.	Nieprawidłowa organizacja oraz przebieg doskonalenia zawodowego lokalnego z zakresu taktyki i technik interwencji. Brak nadzoru nad zagadnieniem.	Wdrożenie do realizacji oraz przestrzeganie postanowień Decyzji Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz Koncepcji doskonalenia zawodowego lokalnego z zakresu taktyki i technik interwencji dla policjantów służby prewencyjnej pełniących służbę patrolową (z komórek patrolowo-interwencyjnych) i na drogach (z komórek ruchu drogowego) oraz służby kryminalnej wykonujących czynności operacyjno-rozpoznawcze, a także policjantów OPP pełniących służbę patrolową, z dnia 23 stycznia 2014 roku.	Zrealizowano.
Szkolenie.	Brak atestu strzelnicy policyjnej. Nieprawidłowe dokumentowanie szkolenia strzeleckiego. Niewykonanie obowiązkowych strzelań programowych. Brak nadzoru ze strony Komendanta Miejskiego Policji nad organizacją i prowadzeniem strzelań programowych oraz sprawdzianów strzeleckich	Przeprowadzenie atestacji strzelnicy. Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za zakładanie, wypełnianie i przechowywanie arkuszy dokumentujących szkolenie strzeleckie. Wyegzekwowanie od komisji powołanej przez Komendanta Miejskiego Policji wywiązania się w sposób rzetelny z realizacji nałożonych zadań. Podjęcie działań w celu wykonania strzelań programowych przez policjantów. Zwiększenie nadzoru nad prowadzeniem szkolenia strzeleckiego.	Realizowane.

VII. Istotne nieprawidłowości, które skutkowały sformulowaniem kluczowych (krytycznych) zaleceń⁴ pokontrolnych.

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2016 roku nie ujawniono nieprawidłowości, które skutkowałyby sformulowaniem kluczowych (krytycznych) zaleceń pokontrolnych.

VIII. Uzyskane efekty z kontroli.

W wyniku przeprowadzonych kontroli uzyskano następujące efekty:

- poprawę efektywności funkcjonowania kontrolowanego podmiotu,
- usprawnienie procedur,
- usprawnienie nadzoru.

IX. Wnioski i uwagi dotyczące organizacji czynności kontrolnych i sprawozdawczości oraz przykłady dobrych praktyk w postępowaniu kontrolnym.

Na mocy Decyzji nr 23 z dnia 1 lutego 2013 roku Komendant Wojewódzki Policji w Gdańsku wprowadził *program zapewnienia jakości kontroli realizowanych przez policjantów i pracowników Wydziału Kontroli KWP w Gdańsku*.

W oparciu o wyniki przeprowadzonej samooceny działalności kontrolnej za rok 2015, w 2016 roku dokonano przeglądu procedur oraz wdrożono do realizacji wnioski naprawcze w celu doskonalenia organizacji i przebiegu czynności kontrolnych.

opracowano w Wydziale Kontroli
KWP w Gdańsku
podinsp. U. Bańka 74 15-411

⁴ **Kluczowe (krytyczne) zalecenie/wniosek/rekomendacja** – niewykonanie skutkuje utrzymaniem lub doprowadzi do powstania takiej nieprawidłowości, która poważnie zagraża lub uniemożliwia realizację zadań kontrolowanej jednostki lub takie zalecenie/wniosek/rekomendacja, którego celem nie jest usunięcie nieprawidłowości, ale wprowadzenia istotnych zmian systemowych.